

Україна у фокусі

31 серпня – 6 вересня

2015 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>ПОЧАТОК ПОЛІТИЧНОГО СЕЗОНУ: ПРИВИД РОЗКОЛУ.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

31
серпня

Верховна Рада в першому читанні проголосувала за президентський законопроект про внесення змін до Конституції в частині децентралізації влади. Окрім положень про децентралізацію, закон містив і норму про необхідність законодавчого закріплення особливостей здійснення місцевого самоврядування на окупованих територіях Донбасу. Перед голосуванням частина депутатів, зокрема від Радикальної партії, блокували трибуну. Проти цього закону виступили також фракція «Батьківщина» та більшість «Самопоміч», проголосували «за» – пропрезидентська фракція БПП, більшість із «Народного фронту» та «Опозиційного блоку». Для остаточного ухвалення закону на наступній сесій необхідно буде не менше 300 голосів депутатів.

Після інформації про успішне голосування депутатів за децентралізацію під стінами парламенту між мітингувальниками та правоохоронцями «Національної гвардії» сталися сутички. У військовослужбовців, які охороняли будівлю Верховної Ради полетіла бойова граната. За даними МВС, постраждали понад 130 силовиків, 1 боєць Нацгвардії помер у лікарні.

У самопроголошеній «ЛНР» заявили, що прийняті Верховної Ради в першому читанні зміни до Конституції про децентралізацію влади не мають нічого спільного з мінськими домовленостями. Про це заявив «повноважений представник» ЛНР Владислав Дейнего.

1
вересня

Кількість загиблих під Радою нацгвардійців зростає до трьох осіб. Про це повідомила нардеп, радник президента Ольга Богомолець.

Радикальна партія виходить з парламентської коаліції і переходить в опозицію до влади. Про це заявив її лідер Олег Ляшко. За його словами, Радикальна партія «не бачить за можливе далі перебувати в коаліції, яка фактично була знищена руками президента Порошенка, голови Верховної Ради Гройсмана, які, всупереч позиції більшості фракцій коаліції, внесли до парламенту питання змін до Конституції».

Міністерство внутрішніх справ викличе на допит лідерів і членів Всеукраїнського Об'єднання «Свобода» через події під Верховною Радою 31 серпня. Про це повідомляє прес-служба МВС, опублікувавши відповідні фотографії, на яких відображені представники партії.

2
вересня

Президент Петро Порошенко провів нараду за участі керівників парламенту, уряду та силових структур щодо останніх подій біля Верховної Ради. Глава держави закликав ретельно вивчити обставини і знайти політичних замовників подій біля стін Верховної Ради 31 серпня.

Рада національної безпеки і оборони України схвалила нову Воєнну доктрину, в якій Росія визначається військовим противником. Крім того, у цій же доктрині зроблено заявку про прагнення України вступити до НАТО.

3
вересня

Фракція «Самопоміч» залишається у складі коаліції Верховної Ради України. Про це заявив голова фракції Олег Березюк. Як наголосив лідер фракції, «Самопоміч» «залишається в опозиції в коаліції для того, щоб не дати українській державі під час війни, розрухи, соціальної напруги скотитися до узурпації, тиранії і деспотії».

4
вересня

Трьом представникам ВО «Свобода» - екс-міністру Ігорю Швайці та двом колишнім депутатам парламенту Юрію Сиротюку та Едуарду Леонову – оголосили підозри у зв'язку із сутичками біля Ради в понеділок. Про це заявила сама «Свобода».

У самопроголошеній «ДНР» відбулась зміна влади у тамтешньому «парламенті».

5
вересня

Сьогодні починається виборча кампанія депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів на виборах, які відбудуться 25 жовтня. Відповідно до рішення ЦВК, вибори не проводитимуться в АР Крим. Крім того, ЦВК визначила перелік місцевих рад Донецької та Луганської областей на території, підконтрольній Україні, де місцеві вибори 25 жовтня провести неможливу через загрозу безпеці та здоров'ю організаторам виборчого процесу та його учасникам. Загалом вибори не будуть проведені до 91 місцевої ради Донецької області та 31 місцевої ради Луганської областей.

II. Аналітична довідка

ПОЧАТОК ПОЛІТИЧНОГО СЕЗОНУ: ПРИВИД РОЗКОЛУ

31 серпня Верховна Рада підтримала в першому читанні президентський законопроект «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», який, окрім положень про децентралізацію, містив також норму про необхідність законодавчого закріплення особливостей здійснення місцевого самоврядування на де-факто окупованих територіях Донбасу. Того ж дня противники внесення змін до Конституції влаштували акцію протесту під стінами парламенту, яка згодом переросла у зіткнення з правоохоронцями та призвела до смерті 4 бійців Національної гвардії та поранення більше 100 учасників протистояння. Наступного дня Олег Ляшко, лідер Радикальної партії свого імені, яка голосувала проти конституційних змін, оголосив про вихід своєї фракції зі складу парламентської коаліції.

Як втрата Радикальної партії позначиться на роботі парламентської коаліції?

Якою буде подальша доля проекту змін до Конституції?

Показові демарші

Напередодні голосування за проект конституційних змін 31 серпня характер дискусії навколо них вказував на серйозні проблеми в комунікації як серед політичних еліт, так і в суспільстві загалом. Представники депутатського корпусу фактично поділилися на два табори: представники пропрезидентської фракції Блоку Петра Порошенка безапеляційно підтримували законопроект, тоді як їхні колеги по коаліції з «Самопоміч», Радикальної партії Олега Ляшка і – пізніше – «Батьківщини» піддавали його нещадній критиці. З одного боку, подібну конфронтацію можна було пояснити чутливим характером запропонованих змін до Конституції щодо окупованих територій Донбасу. З іншого боку, попри те, що голосування за проект було не остаточним, а сам документ ще можна змінити до часу голосування за нього в другому читанні, замість дискусії та пошуку компромісів представники парламентської більшості обрали стратегію взаємних звинувачень і образ.

Небажання йти на будь-які поступки було особливо притаманно опонентам президентського проекту змін до Конституції. Пояснення цьому, вочевидь, слід шукати в наближенні місцевих виборів 25 жовтня. Усі три коаліційні фракції, що проголосували проти законопроекту, скоріше за все, активно протидією конституційним змінам намагалися мобілізувати потенційних виборців, граючи на доволі поширених у суспільстві почуттях образи за поступки, на які українська влада нібито пішла в питанні окупованих територій Донбасу. Непрямим наслідком такого нагнітання радикальних настроїв серед громадян стали

зіткнення під стінами парламенту, що призвели до загибелі правоохоронців. Поза тим, свою частку відповідальності за це кровопролиття має визнати й президентська команда: глава держави та його оточення так і не змогли заздалегідь пояснити широким верствам населенням суть запропонованих змін, чим також спричинили зростання суспільного градусу напруги.

Загравання із суспільним невдоволенням продовжилось і після того, як більшість депутатів підтримали проект конституційних змін у першому читанні. Саме так можна пояснити вихід фракції Олега Ляшка з коаліції: у своєрідній конкуренції з «Самопоміччю» та «Батьківщиною» за статус найбільш радикального противника конституційних змін Ляшко пішов у своєрідний ва-банк. Водночас наслідки виходу Радикальної партії з коаліції навряд чи варто перебільшувати. По-перше, коаліція хоч і втратить конституційну більшість у 300 голосів, однак збереже солідний запас міцності. Крім того, формальне припинення членства Радикальної партії в коаліції не означатиме автоматично, що ця фракція перейде в глибоку опозицію до більшості. Цілком вірогідно, що фракція Ляшка опонуватиме коаліції в найбільш чутливих для виборців питаннях, однак підтримуватиме її в інших – менш суспільно помітних. Зрештою, майбутній статус Радикальної партії великою мірою залежатиме від стосунків Президента Порошенка і дніпропетровського олігарха Ігоря Коломойського, якого останнім часом все більше пов'язують з політичною силою Ляшка.

Боротьба за Конституцію

Більше того, стосунки парламентських фракцій можуть помітно змінитися вже після прийдешніх місцевих виборів. Це, у свою чергу, матиме безпосередній вплив на перспективи ухвалення проекту змін до Основного закону в другому читанні, яке, скоріше за все, відбудеться вже наприкінці року. Слід очікувати, що після того, як відбудеться голосування 25 жовтня, опоненти конституційних змін у складі та поза межами парламентської коаліції можуть змінити свою думку з цього приводу. Очевидно, що вони більше не потребуватимуть термінового збільшення власної електоральної підтримки і, відповідно, обиратимуть варіанти власної поведінки з огляду на інші міркування. Такими міркуваннями можуть стати необхідність збереження підтримки країн Заходу та утримання парламентської коаліції, які можуть опинитися під загрозою в разі провалу голосування змін до Конституції в другому читанні.

З іншого боку, уроки з протистояння під стінами Верховної Ради мають винести і дві коаліційні фракції, які підтримали конституційні зміни – Блок Петра Порошенка і «Народний фронт». Очевидно, що подібні норми, які стосуються статусу окупованих територій, неможливо ухвалювати без достатньо відкритої суспільної дискусії, що має цьому передувати. У такому разі агресію, яка назріває в суспільстві, можна буде бодай частково каналізувати завдяки налагодженню публічного обговорення можливих наслідків ухвалення конституційних змін. Інакше остаточне голосування за зміни до Конституції може стати прикритим повторенням подій 31 серпня під стінами парламенту.

Висновки

Таким чином, голосування за зміни до Конституції та трагічні події біля парламенту стали результатом, з одного боку, необґрунтованого нагнітання обстановки з боку противників змін і, з іншого боку, небажання президента і його оточення розтлумачити населенню мотиви конституційних змін. У той час як результати цього знакового голосування були здебільшого наслідком наближення місцевих виборів і навряд чи загрожуватимуть довгостроковій стабільності парламентської коаліції, напруга в суспільстві навряд чи спаде без активних дій з боку влади. Вони насамперед мають включати започаткування широкої суспільної дискусії з приводу необхідності внесення змін до Конституції та налагодження ефективної комунікації з населенням із цього приводу.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «Ді»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Руслан Кермач

Олексій Сидорчук

Редактор випуску: Ірина Філіпчук